

**Mnenja,
izkušnje, vizije**

Marko Pavliha

Kislo grozdje, podlost, zarota ali odrešenje?

Najtemnejše noči pripravljajo najsijajnejše zore ...
Šri Aurobindo: *Integralna joga*

Prolog

Sufijsko reklo uči, da imamo zares le tisto, česar ne moremo izgubiti v brodolomu. Ker človek na takšno bistrost v spanju zlahka pozabi, se mi je nekoč sanjalo, da sem se kot vrhunski športnik povzpел do samega jadranskega finala evropskega prvenstva, a ko je že kazalo, da bom prvak, me je iz globočin napadel povodni pirat in me tako preklemansko poškodoval, da sem stežka priveslал do cilja. Tam so me diskvalificirali, ker naj bi bil pod vplivom dopinga, pa tudi sicer da ne izpolnjujem kriterijev za zmagovalca. "Če bi hotel kdo po malem zasuti prepad med dnevom in nočjo," je razmišljal Tagore, "bi to trajalo večnost. A sonce vzide in tema je pregnana – en sam trenutek zadošča, da premagamo neskončno razdaljo."

Poznate občutek olajšanja, ko se prebudite iz nočne môre, recimo tik preden vas usmrtijo ali po graji iz matematike ali po izgubljeni tekmi, in po nekaj sekundah zbežanosti z nasmeškom ugotovite, da je bilo vse

skupaj le sen povsem običajne noči? Pri meni sprva žal ni bilo tako, zdaj je že bistveno drugače.

V šestdesetih letih prejšnjega stoletja je bila v laični javnosti deležna široke podpore fazna teorija žalovanja po Elisabeth Kübler-Ross, ki se je sicer ukvarjala predvsem s terminalno bolnimi, a je petero etap umiranja in žalovanja obravnavala kot identične v vseh primerih bolečih izgub: zanikanje (tajitev), jeza, pogajanje (barantanje), depresija in sprejetje. Dandanes bojda poznamo "le" tri faze, ki se prepletajo in jih doživljamo tudi ob drugih tragičnih dogodkih. Prva je začetno stanje šoka, dvoma in negacije smrti, ko se nikakor ne moremo sprijazniti s katastrofo, druga je akutno žalovanje s telesnim in čustvenim nelagodjem ter socialno osamitvijo, tretja faza je vrnitev v normalno življenje. Proces lahko traja od nekaj tednov in mesecev do enega leta ali več, nekatere dimenzije navezanosti (na osebo, cilj, stvar) pa nas zaznamujejo za vse življenje.

V zadnjih mesecih sva bila s soprogo zaradi mojega odmevno domnovenega poklicnega zdrsa alias "karijerne smrti" skorajda prisiljena preživeti vse faze žalovanja, ne glede na prevladujočo teorijo ali prakso: od zanikanja, da se kaj takega nama pač ne more pripetiti, do neskončne jeze zoper anonimneža in evropske biriče, prek tolažbe, da še ni vse izgubljeno, do kratke depresije in dokončnega sprejetja z odrešenjem. Zato je dozorel čas, da o tem odkrito spregovorim z določeno distanco, *česar še nisem zmoget v svojem prvem popisu*¹ te življenjske odisejade, ko sem, priznam, jadikoval kot tipična žrtev, zdaj pa vem, da še zdaleč ni šlo vse po gobe.

Justus Lipsius

Gospod Justus Lipsius se je vpisal v zgodovino kot flamski filolog, filozof, humanist, profesor in pisatelj, ki je v 16. stoletju obudil antični stoicizem in ga prikrojil krščanstvu. Z njegovim imenom se ponaaša zajetna stavba v Bruslju, kjer sta nekoč zasedala Svet Evropske unije in Evropski svet, danes pa poleg administrativnega osebja gosti predvsem konference, seje, sestanke in groteskna zaslišanja. Če se bom nekoč še česa spominjal o tem objektu, bo to vogalni obelisk slovenskega predsedovanja Uniji, na katerem je v štiriindvajsetih jezikih izpisan začetek Prešernove himnične

¹ Esej je dozorel v zagrenjeni prsti moje kolumne na spletnem portalu Ius-Info, ki je bila 12. junija 2019 objavljena pod naslovom *Anamneza neke kandidature, diagnoza in terapija*. Če sem se tedaj čutil žrtvovanega, se danes počutim odrešenega, kar bo nemara še komu pomagalo v stiski.

kitice Živé naj vsi naródi, kajti še vedno naivno hrepenim “dočakat dan, da koder sonce hodi, prepir iz svéta bo pregnan.”

Petek, 7. junija, ob 8.55, lučaj od vhoda na Rue Froissart 108, ki je pičlih deset minut hoje oddaljen od hotela NH. Objem in poljub najdražji, preden odkorakam do namrgodenih varnostnikov, medtem ko se po stari pristrčni navadi še nekajkrat zasukava in si na daleč malce vraževerno pomahava. Čez eno uro bo začela tiktakati moja huda ura razosebljanja, ki je bila naravnana že pred štirinajstimi meseci, toda pojdemo na začetek zgodbe o metaforični justifikaciji nekega slovenskega jurista. Nočem bevskati kot Ezopova lisica, ki je previsoko grozdje javno ozmerjala za kislega, ampak hočem obelodaniti “mojo resnico”, pa sami presodite, kdo ima prav in kje se je zalomilo, ali sem osmoljenec, poraženec, luzer, nesposobnež in častihlepen ambicioznež, sem se nečimrno precenil in stopil v prevelike čevlje, ali pa sem nemara klonil pred premišljeno podlostjo. Vsekakor sem se iz te prigode ogromno naučil, in če kdo dvomi o resničnosti besed, da kar človeka ne ubije, ga krepí, zagotovo velja izkustvena ugotovitev, da je zaceljena duša na mestu brazgotine odpornejša.

O birokratskih in sodnih dejstvih

Lani v začetku aprila je Ministrstvo za pravosodje na podlagi Zakona o predlaganju kandidatov iz Republike Slovenije za sodnike mednarodnih sodišč objavilo razpis za dve mesti za sodnico ali sodnika na Splošnem sodišču EU v Luksemburgu. Sodišče EU je ena od sedmih institucij EU (*Cour de justice de l'Union européenne*), ki jo sestavljata dve jurisdikciji: Sodišče (*Cour de justice*), ki je bilo ustanovljeno leta 1952, in Splošno sodišče (*Tribunal*), ki razsoja od leta 1989. Sodišče za uslužbenca (*Tribunal de la fonction publique*) je sodilo poldrugo desetletje, potem pa je v okviru reforme sodne strukture Unije pristojnosti preneslo na Splošno sodišče, ki ni zgolj “splošni oddelek”, marveč samostojno sodišče. Od letošnjega septembra naj bi bilo okrepljeno s podvojenim številom sodnikov, iz vsake države naj bi bila po dva, skupaj torej šestinpetdeset. Sodišče EU, ki ga ne smemo zamenjevati z Evropskim sodiščem za človekove pravice v Strasbourgu, skupaj s sodišči držav članic skrbi za enotno uporabo in razlago prava Unije za več kot 500 milijonov ljudi in približno 24 milijonov gospodarskih družb. Zagotavlja spoštovanje prava pri interpretaciji in uporabi evropskih pogodb, nadzira zakonitost aktov institucij Unije, skrbi, da države članice izpolnjujejo obveznosti iz pogodb, in na predlog nacionalnih sodišč razlaga evropsko pravo.

Za mednarodnega (evropskega) sodnika sme po našem pravu kandidirati oseba, ki izpolnjuje pogoje za vrhovnega ali ustavnega sodnika, pri čemer je slednjo olajšavo prinesla novela zakona in omogočila naskok na najbolj prestižne pravniške funkcije tudi tistim, ki (žal) nimajo pravniškega državnega (pravosodnega) izpita. Ker je službeni jezik Splošnega sodišča francoščina, naj bi imeli v konkretnem primeru prednost francosko govoreči kandidati, zakon pa predpisuje aktivno znanje jezika ali vsaj enega od jezikov, ki se na mednarodnem sodišču uporabljajo kot uradni jezik. Uravnoteženo naj bi bila zastopana oba spola. Ministrstvo za pravosodje posreduje popolne (zajetne) vloge predsedniku republike, ki po pridobitvi mnenja Sodnega sveta in Vlade predlaga državnemu zboru potrebno število kandidatov, lahko tudi več.

Prijavilo se nas je osem moških in dve kolegici, ena je pozneje odstopila. Razpisni rok se je iztekel po prvomajskih praznikih, nato so se v začetku junija odvile predčasne državnozborske volitve, sredi meseca pa je ministrstvo o kandidatih obvestilo predsednika države. Po konstituiranju novega državnega zbora sem pisal vodjem vseh poslanskih skupin, rekoč, da bi se jim z veseljem osebno predstavil. Odzvali so se skoraj vsi, nekateri hitro, drugi z nekajmesečnim zamikom. Pri pretežni večini je srečanje potekalo dostojanstveno, strokovno in prijazno, z izjemo ene poslanske skupine, kjer sta me mlajša strokovna sodelavka in njen sotovariš v navzočnosti vodje obravnavala kot smrkavca na izpitu, brez obzirnosti in spoštovanja, bržkone zaradi nabiranja točk pri šefu, ki je večino časa molčal.

Domači državni kvartet

Prva kocka je padla novembra na seji Sodnega sveta – ustavnega organa, ki sem ga navzlic nekaterim očitkom, ki letijo nanj, doživel kot profesionalnega, a dopuščam možnost, da sem pristranski, ker me je uvrstil v najožji izbor. Z vidika poznavanja evropskega prava je omembe vreden podatek, da je bila tedaj članica tudi prof. dr. Verica Trstenjak, nekdanja sodnica na Splošnem sodišču in generalna pravobranilka na Sodišču EU, ki je meni in bržkone tudi drugim kandidatom verodostojno postavila tehtna in konkretna vprašanja s področja prava EU. Domala soglasno, le z enim vzdržanim glasom, je bil sprejet sklep, da Sodni svet na prvem mestu, brez prednostnega vrstnega reda, podpira dosedanjega sodnika na Splošnem sodišču Mira Preka in mojo malenkost, na drugem mestu

izr. prof. dr. Klemena Podobnika in mag. Saša Severja, ostale kandidate in kandidatki pa ocenjuje kot primerne.

Takoj po seji je po kuloarjih in v nekem dnevniku zaokrožilo oportunistično "razumevanje" tega sklepa, da sva bila prva dva kandidata izbrana za "Prekovo" sodniško mesto, ker se mu konec avgusta 2019 izteče drugi šestletni mandat, druga dva pa za drugo mesto, ki so ga Slovenija in druge države članice EU pridobile zaradi reforme sodišča. Že s preprosto uporabo jezikovne, teleološke in logične razlage bi še nepravnik zmogel razbrati, da je takšna interpretacija privlečena za lase, kar je nedvoumno razvidno iz dopisa Sodnega sveta predsedniku republike, v katerem je podrobno obrazložil svoje mnenje o prijavljenih kandidatih. Eden od razočarancev je zaradi domnevno nepredvidljivega in nepreglednega odločanja Sodnega sveta vložil tožbo v upravnem sporu s predlogom za začasno odredbo, ki jo je vrhovno sodišče zavrglo, neuspešno je nadlegoval tudi ustavno sodišče.

Sodni svet bi nemara resda bilo treba reformirati, a je še vedno edini kompetenten organ za vsebinsko presojanje ustreznosti kandidatov za domače in tuje sodniške funkcije. Posebej pazljivo bi bilo treba preučiti predlog ustavne sodnice, pravnice in psihologinje prof. dr. Katje Šugman Stubbs glede uvedbe objektivnega testiranja sposobnosti tožilcev in sodnikov, ampak to je posebna tematika, ki ne sodi semkaj.

Slovenska vlada je kajpak diplomatsko ugotovila, da smo vsi kandidati primerni za razpisani sodniški mesti. Sledilo je lobiranje pri poslankah in poslancih, brez katerega dvomim, da bi uspel na domačem ledišču, po katerem so kot črni hokejski ploščki frčale politične zamere, zavist in sovražnost. Ko sva se s soprogo odločila za kandidaturo, sva si obljubila, da tega zagotovo ne bova počela, ampak tudi tokrat sva se zredila zaradi zarečenega kruha.

Predsednik se je po posvetovanju s poslanskimi skupinami in pogovoru s kandidati odločil za sodnika Preka in zame. Mediji so bolj ali manj objektivno poročali o njegovem predlogu, če zanemarim slabšalne oznake nekaterih rumenih ali izrazito politično obarvanih, predvsem zaradi mojega nekdanjega političnega udejstvovanja. Nekajkrat sem bral ali slišal, da je predsednik za sodniško funkcijo predlagal tudi "pravnika" Marka Pavliho, pa bi moralo biti obče poznano, še posebej novinarjem, da za katero koli sodniško mesto lahko kandidira le pravnik, ne pa recimo astrofizik, ginekolog, politolog, inženir ali duhovnik. Vztrajno se je tudi pojavljala "novica", da se na razpis ni prijavil dosedanji sodnik dr. Marko Ilešič, ki je v resnici že tretji mandat sodnik na Sodišču in ne na Splošnem sodišču ter se bo na koncu mandata najverjetneje upokojil, poleg tega pa bi bilo popolnoma

nelogično, da bi se nekdo z “višjega” sodišča prijavil na funkcijo na “nižjem” sodišču. Pojavilo se je tudi nekaj terminoloških napak, bodisi zaradi pomanjkljivega znanja bodisi zaradi pretirano kreativnih lektorjev, recimo da kandidiram na “splošni oddelek” sodišča EU – uradni prevod angleške sintagme *General Court* oziroma francoske besede *Tribunal* je v slovenščini Splošno sodišče in nič drugače.

Na predvečer predstavitve v predsedniški palači je nacionalna televizija na prvem programu šokirala s predvajanjem gnusnih obtožb zoper Mira Preka, ki jih je “slučajno” nekdo zrežiral in sprožil ob “idealnem” času. Žalostno je, da sem se mu v domovini le jaz javno postavil v bran, v Luksemburgu pa njegova glavna pravna svetovalka, vendar pogroma ni bilo mogoče preprečiti. Poslanke in poslanci so izvolili samo mene z absolutno večino petinpetdesetih glasov; dosedanjemu vrhunskemu sodniku mednarodnega ugleda je za nekaj glasov spodletelo. Tedaj seveda še nisem vedel, da vedrim v zatišju pred lastno nevihto ...

Druge presojam po njihovih dobrih lastnostih in ker tudi sam nisem brezgrešen, ne iščem tujih napak, je nekoč povedal Mahatma Gandhi. Podobno uči Sveto pismo (Janez 8):

Jezus pa je krenil proti Oljski gori. Zgodaj zjutraj se je spet napotil v tempelj. Vse ljudstvo je prihajalo k njemu, on pa je sédel in jih učil. Pismouki in farizeji so tedaj pripeljali ženo, ki so jo zalotili pri prešuštvovanju. Postavili so jo v sredo in mu rekli: ‘Učitelj, tole ženo smo zasačili v prešuštvovanju. Mojzes nam je v postavi ukazal take kamnati. Kaj pa ti praviš?’ To so govorili, ker so ga preizkušali, da bi ga mogli tožiti. Jezus se je sklonil in s prstom pisal po tleh. Ko pa so ga kar naprej spraševali, se je vzravnaval in jim rekel: ‘Kdor izmed vas je brez greha, naj prvi vrže kamen vanjo.’ Nato se je spet sklonil in pisal po tleh. Ko so to slišali, so drug za drugim odhajali, od najstarejših dalje. In ostal je sam in žena v sredi. Jezus se je vzravnaval in ji rekel: ‘Kje so, žena? Te ni nihče obsodil?’ Rekla je: ‘Nihče, Gospod.’ In Jezus ji je dejal: ‘Tudi jaz te ne obsojam. Pojdi in odslej ne gréši več!’

Množica je vedno pripravljena verjeti tisto, kar je slabše: *vulgus ad deteriora promptum*.

Bruseljska eksekucija

Po izvolitvi, za katero so mi prezgodaj čestitali mnogi sorodniki, prijatelji, znanci in sveži hipni oboževalci, nisem točno vedel, kaj sledi, razen tega, da me čaka razgovor ali intervju pred posebnim strokovnim odborom, ki je bil

ustanovljen na podlagi Lizbonske pogodbe oziroma Pogodbe o delovanju EU. Tako imenovani Odbor 255 sestavlja sedem oseb, izbranih med nekdanjimi člani Sodišča in Splošnega sodišča, člani najvišjih nacionalnih sodišč in priznanimi pravniki, od katerih enega predlaga Evropski parlament (v sedanji postavi so Nizozemec, Nemec, Portugalka, Španec, Maltežan, Irec in Poljak). Samoiniciativno sem se obrnil na Ministrstvo za pravosodje, Urad za mednarodno sodelovanje in mednarodno pravno pomoč, kjer mi je bila v dragoceno pomoč prijazna gospa, ki mi je razložila, kaj se bo dogajalo v naslednjih mesecih. Z mojo izvolitvijo so seznanili Stalno predstavništvo RS v Bruslju, ki je gradivo posredovalo Generalnemu sekretariatu Sveta EU. Nestrpnost je dosegla vrelišče in prekipela, medtem ko sem čakal na njihov dopis in datum zagovora, ki sem ga končno prejel po prvomajskem premoru. Poslali so mi tudi pojasnila, kako bo potekala zaključna faza, ter navedli, kaj jim moram še poslati (motivacijsko pismo, objavljena dela in, v točno določenem maksimalnem obsegu, "delikatne" pravne primere, pri katerih sem sodeloval v svoji praksi). Rečeno – storjeno, in čeprav sem že več kot leto dni intenzivno študiral evropsko pravo in se izpopolnjeval v francoščini, je napočil čas za intenzivni finale.

Potem se nama je z Ester podrl svet, vsaj tedaj naju je tako (pri)zadelo. V sredo, 29. maja, popoldne sem od generalnega sekretariata prejel formalni poziv v francoščini, naj komentiram priložene anonimne sramotitve, ki so bile odposlane z elektronskega naslova Wilhelma Krolla (zarotniki so si prilastili nemškega klasičnega filologa, ki se je leta 1869 rodil v kraju z obetavnim imenom Frankenstein!), napisane v borni angleščini in podpisane z *Group of EU citizens*. Anonimko sem natisnil in jo odnesel iz domačega kabineta v spodnje nadstropje k ženi, zaprepadeno bled kot stena, rekoč: "To je konec." Potem sem se pobral nazaj v delovni brlog in v pol ure napisal relativno hladnokrven odgovor, *sine ira et studio*, ki sta mi ga moji dami, žena in hči, obe pravnici, še malce izpilili, naslednje jutro pa sem ga odposlal v Bruselj po digitalni in klasični poti. Za odziv so zaprosili tudi Slovenijo. Zelo korektno so ga v mojo podporo napisali na mednarodnem uradu pravosodnega ministrstva s podpisom našega veleposlanika Janeza Lenarčiča na Stalnem predstavništvu v Bruslju.

Anonimnež(i) mi med drugim očita(jo), da ne izpolnjujem kriterijev osebne integritete, ker naj bi med javno predstavitvijo lagal o svoji politični pripadnosti kakor tudi o gospodarskih in predavateljskih izkušnjah iz delokroga Splošnega sodišča. Vrstijo se obtožbe o mojih "radikalnih" izjavah zoper Republiko Hrvaško, kar naj bi povzročilo številne konflikte med menoj in Hrvati, ki so zaposleni na Splošnem sodišču, za nameček

pa naša soseda ne bi spoštovala nobene sodbe, pri kateri bi sodeloval tudi jaz. Ljubeč dopis sklence(jo) s stavkom, da nisem primeren kandidat za sodnika na Splošnem sodišču EU, "kljub dejstvu, da sem bil leta 2017 poročna priča dr. Marku Ilešiču, sodniku na Sodišču EU" (mimogrede, ta moja nadvse prijetna in popolnoma nič sporna zasebna vloga je očitno do te mere zmotila znanega samooklicano plemenitega poslanca, da je vlado obremenil s posebnim poslanskim vprašanjem).

Le kaj še bolj spodbudnega si človek lahko želi pred usodnim zaslišanjem? Kam je poniknila ljudska modrost, da naj sebi in drugim ne nastavljamo spotike? Nekako sem stisnil zobe, da sem tudi poslednji teden posvetil intenzivnemu študiju, toda rane so skelele in klujuvale, saj nisem ne robot ne psihopat.

Poznavalci menijo, da je najverjetnejši avtor teh klevet in laži bodisi nekdo, ki si strašansko, tudi prek trupel, želi evropske sodniške službe, bodisi moj zagrizen sovražnik ali pa varnostno-obveščevalna služba/politiki onkraj Dragonje, Mure in Kolpe. Metodologija je bila ista kot zoper sodnika Preka: diskreditacija tik pred zdajci s posledično diskvalifikacijo. Proti takšnim nevidnim zloveščim mlinom na sociopatski ali politični veter se je kajpak kot posameznik nemogoče boriti, četudi imam marsikaj skupnega z Don Kihotom. Ampak ne gre zgolj za poniglav pamflet in skrajno nečastno potezo, marveč za kaznivo dejanje žaljive obdolžitve ali sramotitve naše države, zato bi bilo prav, da bi pristojni organi zavihali rokave in izsledili storilca, da bi pravica premagala krivico. Kot vem, tega niso storili.

Ko sem torej tistega junijskega dopoldneva, po dežju je celo posijalo sonce, vstopil v omenjeno stavbo, me je najprej zbegala neobičajna polurna zamuda, ker naj bi se morali člani Odbora 255 še "o nečem" posvetovati, predvidevam, da o moji kontaminiranosti zaradi anonimne gnojnice. Ko sem bil naposled priveden v nespodobno predimenzionirano konferenčno dvorano Anne Lindh, ki je za tovrstne dogodke popolnoma neprimerna, me je pričakalo šest mrkih obrazov odbornikov (predsednik nemškega ustavnega sodišča je na žalost manjkal), dva strokovna sodelavca in prevajalska služba za zastekljenim balkonom. Počutil sem se kot obdolženec ali že kar obsojenec pred nasršeno poroto, namesto da bi bil deležen vsaj osnovne prijazne naklonjenosti, recimo kot uradni kandidat Republike Slovenije. Posadili so me za velikansko mizo v obliki podkve, ki mi ni prinesla sreče. Ne bom se spuščal v podrobnosti enournega zaslišanja, nasičenega z raznovrstnimi strokovnimi temami in dlakocepskimi vprašanji, mirno pa lahko priznam, da sem imel zaradi anonimne mesarice, ki se je

spuščala na mojo glavo, in ponižujočega obravnavanja tesnoben občutek, da ni prišla do izraza moja siceršnja komparativna prednost javnega nastopanja. Portugalska inkvizitorka je dokazala, da drži misel Stephena Hawkinga, da imajo ženske problem za vsako rešitev oziroma da se lastno razočaranje – ker je matična država ni vnovič predlagala za sodnico na Splošnem sodišču – kaj hitro sprevrže v zavistno škodoželjnost, izpraševalec na njeni levi pa je prebral vrsto vprašanj v španski francoščini, medtem ko je za angleški del izpita potreboval slušalke. Poljski profesor me je v zaključku pobaral, kako bi doživljal etiko kot sodnik, kar sem pojasnil z etičnim kodeksom za evropske sodnike in znamenitim Ulpijanovim izrekom, upam, da so ga vsi razumeli: *Iuris praecepta sunt haec: honeste vivere, alterum non laedere, suum cuique tribuere* (Pravna načelo so: pošteno živeti, drugega ne prizadeti, vsakomur priznati tisto, kar mu pripada). Paradoksalno je predsednik odbora prav s tem citatom – mojim odgovorom tudi sklenil izpraševanje na evropskem pravosodnem izpitu.

Navzlic grenkemu priokusu bi si z vso odgovornostjo prisodil oceno dobro, v skrajnem primeru zadostno, nikakor pa ne bi smel “pasti”, ker ne bi smelo iti za preizkus znanja, marveč za spodoben intervju ali avdicijo.

Odbor se je odločil drugače. Ko sva bila z Ester pozneje na letališču Charleroi, so mi z našega ministrstva sporočili, da žal ni šlo ...

To je bilo v petek popoldne, že v soboto zjutraj pa so me klicali z nacionalne televizije, čeprav je le nekaj ljudi vedelo za odborniški izid. Bi poročali tudi, če bi bil izbran? Najbrž ne, ker le slaba novica odmeva in vabi k naslajanju nad tujo nesrečo. Nisem želel komentirati, ker naj se s preiskovanjem kaznivenga dejanja ukvarjajo pooblaščenici, sem pa na svoji duši zopet občutil populizem nekaterih krvoločnih ”novinarjev”, spletnih trolov in napihnjenih tviterašev, ki so anonimne obtožbe namerno prezrli ali v ospredje porinili mojo nesposobnost in neprimernost, ker se bojda na Sodišču EU pač ne ukvarjajo z anonimkami. Hm, zanimivo, morda sem pa kar sam sestavil pismo in ga poslal bruseljskim velikim bratom in sestram, da si zagotovim alibi v primeru, da pogrnem?!

Sprašujem se, ali ni bil Odbor 255 originalno zamišljen kot gola formalnost ali kvečjemu skrajni filter za prestrezanje politično nastavljenih ali drugače osebno neprimernih kandidatov, ne pa kot vrhovni zasliševalec, ocenjevalec in odločevalec? Ali je normalno, da so doslej zavrnila že štiri slovaške kandidate in poprej vrsto izjemno uglednih strokovnjakov iz drugih držav, recimo iz Italije, Švedske, Avstrije in Malte? Mar njegove samovoljno prisvojene pristojnosti ne pomenijo tistega, kar je najbolj močnejše v Uniji, namreč centralizirano ignoriranje zlasti manjših držav članic?

Ali ne bi bilo samoumevno, da so tudi člani Odbora brezhibno dvojezični, če že od kandidatov pričakujejo solidno znanje francoščine in angleščine? Kako je mogoče, da se tako "resen" organ sploh ukvarja z anonimnimi pismi, ki vsebujejo vse znake kaznivega dejanja?

Nisem jokavi kalimero in ne skušam lastne nesposobnosti prikriti s teorijo zarote. Ničkolikokrat sem preigral vprašanja in odgovore ter jih tehtal s čim bolj nepristransko tehtnico, se obtoževal in preklinjal odločitev, da stopim v prevelike evropske čevlje, namesto da bi bil zadovoljen z domačimi copati in občasnim sprehodom po mednarodni preprogi. Naposled sem s pomočjo najdražjih dojel, da se vse to brez anonimnih obtožb ne bi zgodilo, Odbor pa je (ne)hote ustvaril takšno klavrno vzdušje prav zato, da bi jaz sebe krivil za (pod)povprečen nastop.

Zaslужni profesor dr. Janez Kranjc me je v tistem turobnem ozračju sočutno spomnil na rek *Sine auctore propositi libelli in nullo crimine locum habere debent* (Anonimnih spisov se ne sme upoštevati pri nobenem kaznivem dejanju), ki je vzet iz Trajanovega pisma Pliniju mlajšemu, poiščete pa ga lahko v profesorjevi odlični knjigi o pozabljeni latinščini. Cesar je med drugim zavrnil možnost, da bi se v postopkih proti verski ločini upoštevale anonimne prijave, ker nasprotujejo duhu njegove absolutne monarhije (in to pred več kot dva tisoč leti!). Kot nazorno pripomni profesor, takšne anonimke dandanes sprejemamo kot nekaj običajnega ali celo koristnega, namesto da bi se vprašali, "kaj se je zgodilo s temeljnimi vrednotami naše družbe, kje je naša republikanska zavest in kje naš občutek za odgovornost, pravičnost ter svobodo," in tudi kdo je resnično avtor teh pisanj, ker bi se pri tem zlahka pokazalo, "da so anonimke le pretveza in alibi za obračunavanje z različnimi (političnimi) nasprotniki".

Profesor na drugem mestu citira Seneko, ki se je spraševal, ali je vzgojna načela sploh treba posebej utemeljevati. Avtoriteta učitelja bo obveljala brez utemeljitve, takisto mnenje pravnega strokovnjaka. Za udejanjanje teh načel in osebno zorenje sta potrebna mir in zbranost, najboljše pa je druženje z ljudmi, ki te vrednote tudi živijo. Zdravilo za žalitve je pozaba.

Digitalne anonimke so kot temni internet, za katerega je značilno anonimno in kriptirano sporazumevanje in plačevanje. Anonimne svinjarije ne vplivajo zgolj na naslovnike, ampak vznemirijo tudi in predvsem tistega, zoper katerega so napisane, še posebno če so razlite v javnosti. Anonimnih podležev ne smemo zamenjevati z žvižgači (*whistleblowers*), z bivšimi ali še vedno zaposlenimi ter običajno z imenom in priimkom predstavljenimi osebami, ki razkrijejo neko kršitev, domnevno nepošteno, neetično,

diskriminatorno, neprimerno ali nelegalno dejavnost iz svojega delokroga ter so zaradi tega upravičeni do posebnega varstva.

Znanstveno je anonimke analiziral tudi zasl. prof. dr. Albin Igličar v zvezi z zakonsko dovoljenimi anonimnimi prijavi v inšpekcijskem nadzoru, ki so po njegovem mnenju v nasprotju z moralo in "pravim" pravom. Anonimne pobude, prijave in obtožbe niso pojav zdrave družbe, ampak spodbujajo družbo denunciantov, ovađuhov, nezrelih osebnosti, nesamostojnih, hinavskih in nepokončnih ljudi. To onemogoča vzpostavitev normativne integracije oziroma povezanosti ljudi v različne oblike združevanja ter spodbuja dezintegracijske odnose nasprotovanja in konfliktov. Kadar se prijavitelj skrije v anonimnost, je kršena vrednota človekovega dostojanstva, ki je tudi vrhovna ustavna in zakonska vrednota. Aktivno državljanstvo namreč zahteva spoštovanje elementarnih moralnih norm, kar vključuje državljanski pogum in občutek za pravice sođržavljanov in za krivdo, kadar s svojim ravnanjem povzročiš drugemu škodo. Anonimke so z vrednotno-moralnega vidika zavržno ravnanje in tudi v pravu ne bi smele biti dovoljene ali celo spodbujane.

Ko sem od pravosodnega ministrstva naposled prejel uradno "obrazložitev" odbora zaupne narave, sem bil skorajda potolažen, saj so od petih gosto popisanih strani v francoščini kar tri in pol namenili kronološkemu pregledu kandidature in moji biografiji, na zadnji strani so podpisi, zgolj en odstavek pa govori o dokaj abstraktnih razlogih, zakaj nisem ustrezen za sodnika. V poročilu je petkrat omenjena anonimka in oba odgovora, vendar brez njihovega komentarja, s katerim bi se seveda razgalili, razen pripisa, da zaradi mojega neprepričljivega zagovora ni bilo treba presojati anonimnih trditev (!?). Zoper takšno stališče nisem imel nobenega pravnega sredstva.

Glede medijskega vampirizma sem se že pridušal in se ne bom več, razen tega, da še nikoli nisem bil privezan na takšen sramotilni pranger, niti v času političnega udejstvovanja ne; zdaj še razumem druge, ki so jih medijsko linčali, ker niso želeli tuliti in klati z volkovi. Večina novinarjev je sicer kolikor toliko korektno poročala, nekaj spletnih in tiskanih *gnojničarjev*, kot jih imenuje moj oče, pa me je kamenjalo, psovalo in zasmehovalo. Neki ambiciozni žurnalista je celo sprožil uradni postopek za obelodanjenje poročila Odbora 255 zaradi informacij javnega značaja, da bi me še bolj namočil v močvaro, namesto da bi kot etični raziskovalec raje izsledil, kdo je sociopatski anonimnež. Ministrstvo za pravosodje me je o tem uradno obvestilo in me pozvalo, naj jim v sedmih dneh sporočim, ali bom vstopil v postopek kot stranski udeleženec zaradi varovanja svojih pravnih

koristi. Odgovoril sem, da tega ne nameravam, ker sem prepričan, da bodo postopek še naprej korektno vodili v skladu z evropskimi in slovenskimi pravnimi pravili in visokimi etičnimi standardi.

Sem pa neskončno hvaležen vsem tistim sočutnim ljudem, ki so me bodrili, kajti v (ne)sreči res ni prijetno, če si sam. Izjemno pozitivno je izstopal članek odgovornega urednika dr. Alija Žerdina v Portretu tedna *Radikalna poročna priča* (Sobotna priloga Dela, 15. junij 2019), kjer je dokaj prizanesljivo ugotovil, da sem glede na politično kilometrino vendarle ravnal nekoliko naivno, ker so intrige sestavni del politike in sodniška funkcija je oblastna funkcija, "ni le čista znanost". Poleg tega najbrž ne izpolnjujem še enega kriterija, krasno je povedal: "Kandidat mora imeti tudi več kot dober želodec."

Prav tako me je prijetno presenetil Marko Crnkovič s prispevkom *Primer Pavliha ali bajke in povesti o nesmrtnih idealih iz leta 1789* (Večer, 16. junija 2019), s katerim je opozoril, "da je lahko vsakdo prepuščen na milost in milost zlonamernosti neznancev, ki o izpostavljenem človeku domnevno vejo nekaj grdega – in se to tudi čutijo dolžne povedati". Anonimke so "oduren, a zanimiv fenomen, ki govori o tem, kako naš svet dandanes funkcionira".

Po vsem tem so bili na potezi predstavniki vlad članic, ki so na julijski konferenci imenovali nove sodnike. Doslej so vselej upoštevali mnenje odbora, kar pomeni, da kandidati z negativno oceno niso bili deležni soglasne potrditve. Pred nekaj meseci sem se retorično spraševal, ali bo slovenski predstavnik dovolj pogumen, da bo izpostavil sumljive okoliščine mojega zaslišanja in samega delovanja odbora ter skupaj z drugimi nezadovoljnimi državami prispeval k pozitivnemu preobratu klavrne prakse. Bo podprl Slovaško pri striženju odbornih peruti? Se bo pogumno in šahovsko boril za navadnega kmeta ali ga bo v pokrskem stilu žrtvoval v korist vsemogočnega kralja in dame? Na ta vprašanja je bilo implicitno odgovorjeno že s takojšnjo (junijsko) objavo novega razpisa za "moje" nesojeno sodniško mesto.

Poskus konstruktivnosti

Potrpljenje božja mast, sem dodobra skusil na svoji koži, saj sem si jo med mučnim čakanjem in negotovostjo tako izdatno namastil, da sem se naposled prerinil skozi vse politične in birokratske luknje, razen zadnje. Ampak vsaka maščoba ima svojo zvrhano mero in tudi topiti jo je mogoče, v primeru mednarodnih sodniških kandidatur z zakonskimi izboljšavami.

Zakon o predlaganju slovenskih kandidatov za sodnike mednarodnih sodišč denimo ne predvideva, kdo je glavni skrbnik kandidacijskega postopka: ministrstvo za pravosodje, predsednik republike ali državni zbor. Zato je najbolj zanesljivo, da nad postopkom vseskozi bdi sam kandidat, kar terja številna sporočila, opomnike in raznovrstne spodbude, da uradniki in politiki opravijo svoje delo. Vseskozi mora biti skrbno proaktiven, vendar naj razumno in intuitivno pazi, da z lobiranjem in drugimi aktivnostmi ne preseže točke zasičenosti. Predsednik republike bi moral imeti pravico, da v primeru pomislekov o osebni in strokovni primernosti prijavljenih kar sam predlaga kandidata, tako kot je to možno pri ustavnih sodnikih, nemara pa bi lahko prav predsedniku v celoti zaupali nalogo, da izbere kandidata na podlagi strokovnega mnenja sodnega sveta in politične opredelitve vlade. Po vzoru zakona o ustavnem sodišču bi morali tudi mednarodnim sodnikom omogočiti, da se po koncu mandata vrnejo na svoje prejšnje delovno mesto.

Večkrat sem pisal o tej problematiki in razmišljal o ustrezni reformi, prvič že na podlagi izkušenj pred sedemnajstimi leti, ko sem kandidiral za sodnika na Mednarodnem sodišču za pravo morja v Hamburgu (ITLOS), ko je šlo narobe marsikaj, a tudi solidno se je kaj odvijalo. Šele v tretjem krogu me je premagal 78-letni bolgarski sodnik, ki je tamkaj že odbrenkal en mandat in je veljal za člana "newyorške diplomatske mafije", japonski veleposlanik pa je mene ocenil takole: *"He is too young to become a judge, but he's got a brilliant future."* (Premlad je še, da bi postal sodnik, čaka pa ga sijajna prihodnost.)

Pri mednarodnih sodniških kandidaturah moramo ločiti dva scenarija: prvič, kadar Sloveniji avtomatično pripada eno ali več sodniških mest (npr. na Evropskem sodišču za človekove pravice in Sodišču EU), in drugič, kadar je njen izbranec šele uvrščen v finalno tekmo z drugimi kandidati in o njih odloča mednarodni organ, na primer v okviru Organizacije združenih narodov za sodnike ITLOS in Meddržavnega sodišča (ICJ). To zahteva dodaten čas za lobiranje in angažiranost naše diplomacije, ki jo krni dolgotrajnost postopka, čeravno je odbor ministrov Sveta Evrope slovenski področni zakon ocenil kot primer dobre prakse. Danes mi je jasno, da politike ne moremo in ne smemo popolnoma izločiti iz izbirnega postopka, ker lahko slovenski kandidat postane evropski ali mednarodni sodnik zgolj zaradi odločitve domače države, zategadelj je njen častni ambasador, kajpak ob spoštovanju neodvisnosti in nepristranskosti. Toda zadostovalo bi, da politično vlogo v proceduri odigra vlada namesto parlamenta in še bistveno hitreje bi bilo, je pa res, da bi bila zaradi tega prikrajšana opozicija.

Na ministrstvu menda obstaja nekaj predlogov zakonskih izboljšav, a nič ne kaže, da bodo uresničene.

Epilog: samorefleksija

Poleg množičnih prijaznih odzivov prijateljev, kolegov, znancev in neznancev, ki so mi bili v prvih dneh po bruseljski epizodi v veliko uteho, me je mesec dni pozneje najbolj dregnilo v srce e-pismo bioterapevta Marjana Ogorevca, ki ga objavljam z njegovim dovoljenjem:

Upam, da si se že sprijaznil s tem, kar se ti je zgodilo. Iz tvojega članka veje podzavestni vzorec "jaz sem žrtev, godi se mi krivica". Z njim si nagovoril vse tiste, ki so v vlogi žrtve in se jim dogajajo krivice, teh pa je vsaj 80 odstotkov. Gotovo so sočutni s tabo, jaz pa nisem. S tem lahko narediš kar koli: lahko ignoriraš ali pa transformiraš, saj to znaš. Verjemi, da krivice ni in da se ti je zgodilo ravno tisto, kar si potreboval, da se dvigneš na "višji štuk". Verjetno te čaka nekaj boljšega, pa tega še ne vidiš.

Hvala, dragi Marjan, sem ponotranjil dogodek in se preselil v višje nadstropje.

Slovenski jezuit, teolog in pedagog Karel Truhlar je učil, da beseda *odrešenje* na splošno pomeni "dokončen izhod iz stanja, ki ga je človek občutil kot težo, tlačanje, zatiranje, ječo, a hkrati kot zlo, ki se je človeku zdelo, da se ga z lastnimi silami ne more otresti". Gre za zlo socialne narave, za ječanje izza rešetak biološke in duhovne narave, "za živ občutek, kot da človeška eksistenca nima smisla, za vklenjenost v krivdi pred Absolutnim, Bogom ..." Človekovo občutenje in pojmovanje odrešenja naj bi bilo odvisno od tega, kako čuti in pojmuje zlo, ki ga utesnjuje; če nima živega občutka potlačenosti in zla ne zaznava, tudi po odrešenju ne hrepeni.

Vse to sem doživel, preživel in se odrešil.

Čarobnost življenja je tudi v tem, da začetki pripeljejo do zaključkov, ki zopet vodijo v nove začetke in tako naprej v neskončnost kozmičnega kroga. Pretirana navezanost povzroča trpljenje, zato budizem poudarja nenavezanost, saj za navezanost ni nobene potrebe, ker je vse spremenljivo in hkrati neminljivo, vse dobro pride in gre in se vrne. Negotovost naj bi bila ena od življenjskih draži in vir hrepenenja, toda kaj, ko smo mnogi nagnjeni k *ziheraštvu*, namesto da bi se večkrat predajali ekstravertiranemu avanturizmu.

"Velik del Tebe odšel je z menoj in velik del mene ostaja s Teboj, dokler ne bova ponovno Celota," sem za valentinovo prišepnil moji visoki

Ljubezni, ko sem moral sam na enotedensko pot v tujino, ker je zbolela, in dodal še nekaj besed, ki nikdar ne bi smele biti klišejske ali verbalna floskula: "Neskončno te ljubim in želim biti s teboj tudi v naslednjem življenju!"

Po Seneki je treba tudi po slabi letini sejati, zato dobrota ni sirota in je ne smemo umakniti z našega repertoarja, čeravno ne naleti na hvaležnost: *Et post malam segetem serendum*. Po dogodkih sem se že pobral, vsaka reč je za nekaj dobra ali, kot pravita starodavna slovenska pregovora, *človek obrača, Bog obrne in za vsako rit raste palica; dlje ko raste, bolj udari*.

Kolega mi je zaupal primer nekdanjega tožilca in potem ameriškega kongresnik Treya Gowdyja, ki po izteku mandata ni še enkrat kandidiral. Povabljen je bil, da se poteguje za zveznega sodnika, kar je odklonil, saj mu je žena rekla, da je to preveč osamljeno delo in da bi bilo slabo zanj, zato se je raje posvetil odvetništvu.

"Takšna sodniška funkcija te lahko ubije," mi je še napisal, "vsekakor omeji tvoj govor," zato se (me) je spraševal, ali bi mi to, glede na moj temperament, sploh ustrezalo.

V najnovejši Ogorevčevi knjigi *Človek, kam greš?* sem prebral modrost, da nam veselje polomi noge, če nas želi naučiti hoje z berglami. Avtor je doživel delno razsvetljenost, kvantni skok v razumevanje, ko je dojel in mu je odleglo, da mu ni treba nikomur več ničesar dokazovati in da je zadovoljen, če ga sprejmejo ali pa tudi ne, da se mu ni treba več obnašati tako, da bo všečen drugim. Če želimo vedeti, kaj je zgoraj, pogledjmo navzdol, tako znotraj kot zunaj in zgoraj in spodaj, pot navznoter je pot navzven. Kar se zgodi, se mora zgoditi, vse vedno pride na svoje mesto, ko se s čolnom prepeljemo prek reke, nam čoln ne koristi več, zbudimo se na osi sveta!

Gonilni sili v naravi in vesolju sta si navidezno nasprotni, v resnici pa sta komplementarni. Prva pomeni agonistično delovanje, ki razbija staro in vzpostavlja novo stanje, kar je po kitajskem izročilu jang, moški princip, v indijski filozofiji Šiva. Druga sila je antagonistično delovanje, ki želi zadržati staro, *status quo*, kar počneta Višnu in jin. Gre za kontrolni mehanizem, ki se je sprožil tudi na mojem strmem klancu. Marjan daje za primer športnika, čigar psihofizična priprava je bila optimalna, na svetovnem prvenstvu pa je zaradi določenih vzrokov, morda anksioznosti, pritiska občinstva ali samega tekmovalnega vzdušja, dobesedno pogrnil. Zaradi slabega rezultata doživi travmo, ki v njem sproži nasprotno delujočo energijo, in to čutim tudi jaz, zato se mi upira že hipna misel, da bi kadar koli še takole nosil glavo na prodaj. Verjamem, da veselje ni zgolj binarni sistem, kjer sta možna le DA in NE, vmes pa ni nič. Če je atom skoraj v celoti prazen prostor in kozmos temna materija, potem je morda ravno božansko Bistvo tam nekje Vmes, v zlati sredini.

Jorge Bucay je srečo sijajno ponazoril s formulo $S = 1/N$, pri čemer je S sreča, N pa nesreča, torej manjša je nesreča, toliko večja bo sreča. Nesrečo bi lahko "izračunali" tako, da bi od Pričakovanj odšteli Resničnost: $N = P - R$. Če bi znižali pričakovanja, ki so menda glavni vzrok za krizo moških srednjih letih, bi nesreča skopnela, četudi ne bi kaj prida izboljšali resničnosti. Argentinski psihoterapevtski pisatelj v nadaljevanju argumentira naše zablode, da srečo enačimo z uspehom, užitkom, ljubeznijo, izostankom bolečine in pridobivanjem tistega, česar nimamo, namesto da bi našli "drug vir samospoštovanja in dostojanstva, ki ni povezan ne z uspehom ne z zunanjo hvalo in s pomočjo katerega se lahko povežemo s svetom okoli sebe, ne da bi z drugimi tekmovali, kdo pride dlje, kdo skoči višje, kdo je boljši: gre za vez, ki se vzpostavi preprosto zato, ker se zavemo, da pripadamo človeški skupnosti".

Človek se zares uresniči šele tedaj, ko poišče svoje poslanstvo in mu prilagodi ambicije, ki večinoma izvirajo iz okolja in so pretežno umetno vzbu(r)jene. Če poskuša poslanstvo ukrojiti po meri ambicij, je največkrat prizadet in razočaran. Z evropsko sago, ki je bila koristna, dasiravno boleča vaja *razEgovanja*, sem si prepojen in obdan z ljubeznijo dvignil zavest, in to je vse, kar resnično šteje, ne glede na nalepljeno etiketo lisice pod kislim grozdom, a šibko lepilo že popušča. Moj ego je sedaj kot tartuf, globoko zakopan v istrsko zemljo, brez kakršne koli želje, da ga izkoplje izurjena svinja ali pasja mrcina, čeprav bi rad s svojim okusom in vonjem razveselil še kakšnega gurmana. Če se izrazim hrematistično, bi rekel, da se moja nova "dodana vrednost" kaže v totalnem uvidu v zakulisja slovenskih in evropskih političnih mahinacij, katerih algoritmi po *defaultu* izvržejo svojeglave primerke. Nikoli več ne bom *po župi priplaval*, in to spoznanje me nekako radosti, ker ne bom več rinil v ta živi pesek, marveč se bom raje osredinil na tisto, kar me poklicno osmišlja: pisanje in predavateljstvo.

Toplo me grejejo pronicljive besede prijatelja patra dr. Karla Gržana o Bogu, ki je "moja bit v Biti vseh bitij, moj jaz v Jazu vseh jazov in moje zavedanje v Zavesti vseh zavedujočih". Razveselimo se prijetnih zunanjih stvari in dogodkov, osreči pa nas odnos v brezmejni ljubezni – kar osrči, to osreči. Treba je živeti z mladostjo svojega časa, ne pa s časom svoje mladosti: *Il faut vivre avec la jeunesse de son temps, et non pas avec le temps de sa jeunesse*.

Edini pravi *deluks* ali *luksuz*, ki šteje, utripa, sije in greje, sta najina hčerka in sin, pred katerima se lahko skrije še tako imeniten *Luks-emburg*. To sta najina Feniksa, ki takisto rasteta iz pričujočega navideznega pogorišča, zato sem končno osvobojen, z radostjo v sebi in nasmehom na obrazu.